

תורה ומידות טובות

פרשת אמור | עלון מספר 223 | כניסת שבת: 19:03 (לנוהגים 40 דק' 18:43) | יציאת שבת: גאונים: 19:55 ר"ת: 20:47

אורחות חיים

סיפור המשגיח הגה"צ רבי

יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מעשה נורא בו נראית הנהגת מדה כנגד מדה: לפני המלחמה, היו ישיבות רבות שלא היה להן מבנה משלהן, על כן היו הבחורים לומדים בבתי הכנסיות ובבתי המדרשות שהיו בעיירותיהן.

אחת הישיבות הללו התקיימה בהסכמת המתפללים בבית כנסת גדול ומפואר, אבל גבאי בית הכנסת שחרד מכך שהנקיון אינו נשמר כדבעי והריהו נשחת והספרים מתרפטים ומתבלים, גער על הבחורים, צעק והציק להם, וסוף דבר גירש בחרפה את בני הישיבה מהמקום באמצע הסדר.

הוא נעל בפניהם את שערי בית הכנסת ונאלצו בני הישיבה לעקור ולעבור לעיירה אחרת.

"כששמעתי על כך" - מספר המשגיח - "נצטערתי על כך מאד. הן בצערם של בני הישיבה, והן על ביזוי כבוד התורה. מני אז כל מי שהגיע מאותה עיירה, נשאל לשלומה ולשלום אותו גבאי..."

"כעבור מספר שנים פגשתי אחד מבני אותה עיירה ושאלתי אותו לשלום הגבאי. הוא סיפר לי לפי תומו שהגבאי נפטר לבית עולמו. אימתי וכיצד נפטר?"

סיפור האיש שלנו נדם בבית הכנסת, בעיצומו של החג, תוך כדי ברכת כהנים, ומכיון שמת בבית הכנסת, היו צריכים להודיע לכהנים שיצאו כדי שלא יטמאו בטומאת אהל המת. אך מכיון שהיו באמצע ברכתם ולא רצו להפסיקם, נשאו את המת והשליכוהו מחוץ לבית הכנסת..."

הפטיר המשגיח: "ידעתי שכך יהיה, שכאשר עשה כן יעשה לו. כפי שהשליך את בני הישיבה מבית הכנסת כך הושלכה גופתו, הכל בהשגחת השי"ת ובהנהגתו מדה כנגד מדה... (ללמוע עמלים)

זענייני הפרשה

זאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" זורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו וכל, אף צריכים להבין, מדוע כפלה התורה ואמרה, אמור ואמרת? עוד קשה, מדוע אמר "הכהנים בני אהרן", פשיטא?

והנה תרץ רש"י על הקושיא הראשונה: אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים. כלומר, שהגדולים צריכים לפקח על הקטנים, להדריכם בדרך הישרה.

אולם יש מסבירים בדרך אחרת, דהנה אמרו חז"ל במסכת יומא (פז, א) אדם חשוב, אפילו חטא קל שעושה נחשב לחילול ה'. וכל הגדול מחבירו, עונשו גדול. וכמו שדרשו חז"ל (בב"ק נ) על הפסוק (תהלים ג, ג): "וסביביו נשערה מאד", מלמד שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. ולא רק בגלל גדלותו של הצדיק, אלא כיון שהאנשים הפשוטים ילמדו קל וחומר ממנו, כי אם הצדיק עושה עבירה קלה, לא כל שכן האדם הפשוט. וכן מצינו בגמרא במסכת בבא מציעא (לג): על הפסוק (ישעיה נה, א): "והגד לעמי פשעם", אלו תלמידי חכמים, ששגגות נחשבים להם כזדונות.

והנה אהרן הכהן היה אוהב שלום יותר ממה רבינו, וכמו שאמרו חז"ל (אבות דרבי נתן יב, ג), כשהיו שנים שונאים זה לזה, היה בא לאחד ואומר לו חבירך רוצה להשלים עמך, אוהב אותך, ומצטער על שעשה לך רעה, וכן היה אומר לחבירו, עד שהיו משלימים.

ואהרן היה גורם לשלום רק לאנשים שהם ראי' ה', ורצה לקשר ולאחד ביניהם, היה עומד ומטיל ביניהם אהבה אחוה שלום ורעות. אבל אם ראה שהרשעים מתכנסים ביניהם, היה עושה את ההיפך, כדי שלא יהיה ביניהם שלום, אלא הפריד ביניהם, ואמר לכל אחד, אתה חושב שהוא אוהבך, הוא שונא אותך, ואינו יכול להסתכל עליך יותר, עד שנעשים שונאים זה לזה.

ומטרתו היתה לשם שמים, כדי לפזר את הרשעים. והנה אפילו שאהרן הכהן היה מטבעו עושה שלום, ואהבה ואחוה בין אדם לחבירו, בכל זאת אצל הרשעים, היה צריך להתנהג נגד מדותיו וטבעו, וזה לתועלת הדת.

וזהו פירושו אוהב שלום, כאשר צריך לקרבו אצל הצדיקים, ורודף שלום, לרדוף את השלום כדי להפריד בין הרשעים, כדי לפזרם.

והנה עם ישראל בטבעם רחמנים וגומלי חסדים, ובפרט בני אהרן הכהנים, שהם שומרי יסודי הדת, ומורי הוראות.

ולפעמים צריכים להעניש את החוטא ולהורגו, יש חשש שכיון שהם רחמנים, יתעצלו בדבר זה, לכן אמר להם: "אמור אל הכהנים" דהיינו, את הפרשה הקודמת של בעל אוב, שחייב סקילה, כלומר, אתם הכהנים, על אף שאתם מבני אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, בכל זאת כאן הקב"ה מצוה אתכם להרוג את מי שחייב מיתה.

וכן אתם בני אהרן הרחמנים וגומלי חסדים, כאשר תראו אדם מת ודאי תרצו לעזור ולהתעסק בו, ולגמול עמו חסד, מפני שיש בכך לב רחמן, בכל זאת "ואמרת אלהים לנפש לא יטמא בעמיו", שאסור להטמאות למתים, חוץ מלשבעה הקרובים המוזכרים בפרשה. וכיון שזה נגד טבעם, הוצרכה התורה להזהירם ביותר, "אמור ואמרת".

שבת שלום!

להנצחות והקדשות

בעלון - 054-8416719

דעת גדולי רבותינו

ענה פעם הגאון הגדול הרא"מ שך זצ"ל, ליהודי 'נרדף' שנכנס אליו וביכה לפניו את מר גורלו: 'רבי, הרודפים' ממררים את חיי, אין לי לא יום ולא לילה, אינם נותנים לי מנוח אף לא רגע אחד ביום. ...'

א"ל רה"י: 'תדע, שישועת ה' כהרף עין' ברגע אחד, יארה' פניו אליך, ותשכח מכל הרדיפות והדחקות, ועד אז התחזק נא בדברי חז"ל (גיטין לו): 'תנו רבנן הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין... עליהן הכתוב אומר (סוף פסוקים, ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ...'

אדהכי והכי הגישו לפני רה"י כוס 'תה' ועל ידה כף דבש, התבונן בה רה"י ולאחר מכן אמר: 'התבונן נא במאכל זה ששמו דבש ותראה פלאות, כי הדבש נעשה מהדבורים, אשר בטבען הן 'רודפות' את האדם, לא יתנו לו מנוח לרגע, יבואו מימין ומשמאל, אם יעמוד האיש בדרכם ימצאו את דמו ויעקצו אותו עד כדי ריצה לבית החולים, ודייקא מהם יוצא הדבש - המאכל המתוק שבעולם...'

כי אכן, דייקא מאלו הרודפים והממררים את חיינו, מהם יצא לבסוף דבש מתוק נעים וטוב לחיך. ...' ואין הדברים אמורים דווקא ב'רודפים' כפשוטו, אלא לרמז לאדם בכל מיני 'רדיפות' ו'עקצות' כי משם יצא לו דבש למתק ולהאיר את חיינו.

שמעתי מאחד מראשי הכוללים שליט"א, שלפני תקופה הגיע אליו השכם בבוקר אחד מהאברכים הלומדים אצלו ונתן לו 400 שקל - תרומת קודש מהשווער (חמיו) עבור הכולל,

הקרקע ושוב פרשה כנפיה ו'עפה' אל החלון, שוב נחבטה.

כהוגן וצנחה לארץ כשהיא מוכה וחבולה. אדהכי והכי שמע בעל הבית את קולות נפילתה וראה את אשר לפניו, נכמרו רחמיו ופתח את החלון לרווחה, ויונה זו שוב התחזקה ועפה לעבר הכותל ההוא, והפעם יצאה לחרות עולם. והנה, אותה יונה בטווחה בעצמה ש'הצליחה', דפקה עצמה בחלון פעם ופעמיים עד שבפעם השלישית הצליחה לצאת... ואינה יודעת כי מעשיה לא הועילו ולא כלום, והיתה יכולה להטיח ראשה בחלון כל היום וכל הלילה ולא היה 'זז' מאומה, אלא שהיה כאן מאן דהו שפתח את החלון ורק מחמתו השתחררה מ'בית האסורים'...

ובאמת מעשה זה הוא משל וציור על כל צורת חיי עולם המעשה, שיוצא אדם לעבודתו, ונדמה לו ש'כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה', הנה עשה מעשה ועלתה בידו, ולעיתים כשאינו מצליח בפעם הראשונה מוסיף לעשות עוד פעולות עד שמצליח... ואינו יודע כי כל מעשים אלו אין בידם להביא מועיל מאומה, והרי הוא כמטיח ראשו בקיר, שאינו מועיל אלא לפצוץ גופו ונפשו וליגיע עצמו, וסיבת ההצלחה היא כי מן השמים 'פתחו לו חלון' ושערי פרנסה...

הן אמת שצריך לעשות 'השתדלות', כי גזירת מלך היא על כל באי עולם השוכנים בעולם המעשה, ואף אותה יונה, אם לא הייתה דופקת עצמה בחלון לא היה בעל הבית משיב ליבו לדבר ולא היה נחלץ לעזרתה, אך צריך לזכור שאין זה אלא השתדלות ותו לא, אבל הפרנסה עצמה מגיעה בלא שום שייכות למעשיו. (בא"ל הפסקה)

והנה ראש הכולל דגן מקפיד ביותר לא להשאיר סכומים אצלו במזומן אלא מפקיד הכל בבנק, אך 'משום מה' נשאר בכיסו, ובסוף הסדר החליט 'משום מה' לתת לאברך זקק, סקר בעיניו את מאות הלומדים והחליט 'משום מה' לתת לאברך פלוני בלא שידע בעצמו מדוע נותן לו ולא לאחרים. ניגש אליו ונתן לו 400 שקל בלא אומר ובלא דברים.

למחרת ניגש אליו החברותא של אותו אברך, וסח בפניו, כי אמש בתחילת הסדר סיפר לו החברותא, כי זקוק הוא להחזיר היום 'ל'גמ' ח' 400 שקל כפייעון הלוואה, וכבר הוציא מהבנק סכום זה, אלא שבטרם יוצא מהבית לילך לכולל הודיעו לו ב'ב' שזקוקים הם ל 400 שקל לתשלום חוב כלשהו, ונתן לה, וכבר אין יכול להוציא עוד כסף מהבנק כי תם הכסף, ואינו מסוגל נפשית לחפש הלוואה, ועל כן מבקש מהקב"ה שישלח לו עזרו מקודש בלי הלוואה,

"ואכן נשלחת כמלאך מן השמים. ... ועתה ראה נפלאות ההשגחה, כמה דברים שאירעו 'משום מה' בשביל למלאות לאותו אברך את שאלתו... כי אכן כל ברואי מעלה ומטה אינם אלא 'שלוחי דרמנא' להביא את רצונו ית' לידי מעשה. מעשה ביונה שנקלעה לבית הרב שליט"א, אשר משרתה לאיזו צרה נכנסה... מיהרה לעוף החוצה הן החלון שהיה נראה לעיניה כפתוח, אבל באמת היו חלונות הזכוכית נעולים על מסגר ובריה, וממילא בבואה עד חלון הזכוכית נתקלה בו נחבלה ונפלה, לא התייאשה היונה, הגביהה עצמה מן

סיפור לשבת - הגרש"ז אורבאך זצוק"ל הכריז בשמחה "היום סיימתי את שמירת שבת כהלכתה.."

המתבקשת בכל דבר ועניין. הסיבה שהוא הצליח בספרו כל כך, היא משום שהוא לקח את ספרו הנודע של מרן הח"ח שנועד בעיקרו ללמדנים ומבינים בלימוד, והעביר אותו בהירות מדהימה לעולם המעשה. "עד היום אני זוכר שבעל הדפוס שהדפיס לו בשעתו לאו הספר שאל אותי, כמי ששייע בעדו וכתב עמו אתה, מדוע שספר כזה ילך ויקבל תהודה אצל עמך בית ישראל?"

אמרתי לו בהחלטיות - 'אני מכיר את האיש היטב, ואת העבודה שהוא השקיע בכתיבת הדברים הלכה ולמעשה, והוא עשה דבר שלא היה כמותו, שכיום גם אדם שקשה לו ללמוד את המשנה ברורה ולדעת כל דבר לפרט, מוצא בספר את מבוקשו בדברים המצויים מידי שבת בשבתו.'

הייחודיות בספרו שהוא מדבר הלכה למעשה לבית היהודי, בשים לב לבעיות שהתעוררו בזמנו. מלבד זאת כל השאלות החדשות שהתעוררו בתקופת הזמן שלאחר המשנה ברורה, את כל זה הוא חקר ובדק וקבע מסמרות שאותם הוא הביא לראשונה לדפוס בצורה קולחת ובהירה מאין כמותה. "אני זוכר שרבי יהושע עצמו אמר לי: אני לא יודע אם זה ילך, והוא התלבט אם להוציא זאת לאור עולם, אלו היו זמנים שלא היה כ"כ קל להדפיס ספרים."

אמרתי לו - 'רבי יהושע תעשה ניסיון, ותראה אם הדבר יתקבל בבית מדרשא או לאו'. הוא אכן שמע לעצתי, ותוך חודשיים בלבד מכר כ 5000 - ספרים, והיה הדבר לפלא ממש באותה תקופה. שלא היה כמעט ספר שנמכר בתפוצה כה גדולה בזמן כה קצר. לא אשכח כיצד בא אלי לאחמ"כ המפיק להודות לי, על שדרבנתי אותו להוציא זאת לאור עולם, באומרו, שתוך חודשיים הוא הרוויח מכך אלפי דולרים, ולא ציפה שהספר יתקבל כ"כ."

עוד סיפר הגר"י גנס: "מורינו רבי יהושע היה בקשר הדוק עם הגר"י אברמסקי זצ"ל, שאף שדרכו היתה שלא נותן הסכמות לספרים, אך לפרטו של מורינו כתב הסכמה נלהבת. ... - מספר נכדו: "שאלתי את סבא 'אין זכית לכך?' וסבא במתק לשונו דחה: 'בזכות הנכדים', לא הרפיתי, הרי הספר נחל הצלחה עצומה לפני שנולדו הנכדים... הטען בעמוד 4

לשאלות החדשות. שנית, הכתפיים הרחבות להכריע עד להלכה למעשה, בלא גמגום ורתיעה. עובדות ומעשים סביב החיבור 'זכורני, שמרן הגר"ז אורבאך זצ"ל, שרבינו היה קשור עמו בעבותות אהבה שלא ניתנים לתיאור, ראה כי הוא מקפיד הרבה ללמוד בספרי הלכה, וליבן עמו הרבה מהלכות השבת שהתעוררו על שלחן"ו, מוסיף הגר"י גנס שליט"א.

"משהבחין רבינו כי מידי יום ביומו נערמות שאלות רבות וסבוכות שמתעוררות בשל הטכנולוגיה המתקדמת מחד, ובשל הקושי לדמות מילתא למילתא בדברים שנאמרו במשנ"ב, החליט כי אולי מן הראוי להוציא ספר מקיף הלכתי, בעבור אלו שמתקשים לראות כל דבר במשנ"ב כתשובה מעשית לשאלתם הזורשת הכרעה מהירה וברורה. "הגרש"ז שהיה מורו ורבו המובהק, אמר לו שילמד מסכת שבת עם כל דברי הראשונים והפוסקים, והוא למד כן ג' שנים, ורכש בה שליטה עצומה. חלק גדול מאותם עניינים זכיתי ללמוד עמו בחברותא, ומלבד זאת למדתי עמו לא אחת ענייני יו"ד ועוד, ואני יכול להעיד שהוא שלט שליטה מקפת בכל חלקי השו"ע."

המיוחד אצלו הייתה הבהירות, הוא ידע לכתוב את הדברים הלכה למעשה. "ישנו דבר שאותי הפליא ממש: מתחילת כתיבת הדברים בספרו, הייתי עמו יחד וראיתי את כל הנכתב על ידו ולא היתה אצלו מעולם מחיקה, כל מה שנכתב היה בהירות מקסימלית בצורה מושלמת, כל מה שנעשה לאחר מכן היה רק להוסיף על הדברים ולהביא פרטים נוספים, אך ההלכות שהעלה על הכתב היו בתכלית הבהירות מרע כתיבתם ללא כל מחיקה, והיה הדבר לפלא ממש. ... - הגר"י גנס נשאל האם רבינו אכן האמין שהספר יעורר מהפיכה כה גדולה בעולם כולו? וענה: "האמת שחשש מאוד בתחילה, אמנם הוא היה מחובר מאוד להלכה, הוא הניח את לימוד ההלכה בשיבת 'קול תורה', והיה דבוק מאוד במורו ורבו הגרש"ז בכל פסיקותיו והכרעותיו ההלכתיות, וגם התעסק ביתר תחומי ההלכה בישיבה, כגון ענייני מזוזות ועוד."

אך המיוחד בו היה כח הפסק שהוא ניחן בו, הוא יכול היה לגשת להלכה, לפרק את הצדדים שבה ולרומם בהיים ומוחלטים, עד שהיה מגיע בעיניהם להלכה

"הגרש"ז אורבאך זצ"ל, תהה לא פעם כיצד אני יכול להכיר טובה להרב נויבירט, שפרסם את הלכות השבת בכל רחבי תבל" - מספר הגר"י גנס, וחושף לראשונה אימתי החל העיין להוציא לאור עולם את החיבור המיוחד, באותם ימים שלא היה מצוי עניין הוצאת הספרים כמו בימינו.

בתקופות האחרונות, לאור התפשטות המכשירים החשמליים למיניהם ושאר הכלים הטכנולוגיים, ולאחר מכן עם כניסת המחשב, השתנו הדברים לבלי הכר, ונוצר חלל גדול בכל מה שקשור לתרגום ההלכות שבגמרא ובפוסקים אל המציאות בבית ובמטבח. את החלל הזה מילא החיבור פורץ הדרך 'שמירת שבת כהלכתה', אשר נטל על עצמו להעתיק את העקרונות ההלכתיים מן הכתובים אל המציאות המודרנית החדשה. הוא היה החלוץ לפני המחנה, שעמד בארץ לא זדועה, וסלל את הדרך לחיבורים נוספים מאז ועד היום שעוסקים במלאכה זו של הורדת 'דבר ה' זו הלכה' אל המציאות בפועל.

משהתודע הגרש"ז אורבאך זצ"ל לתפוצתו האדירה של הספר 'שמירת שבת כהלכתה' כבר במהדורה הראשונה, התבטא כי הוא מופתע, וכי לא חלם שהספר הזה יכבוש את העולם היהודי ככזו מהירות. הגרש"ז הדגיש כי חלה עליו כעת אחריות רבה, שבמהדורה הבאה יזוקקו הדברים שבעתים. עשר שנים תמימות עבר הגרש"ז שוב ושוב על הספר, וגם מסר אותו לקבוצת ת"ח שיעברו, יגיהו, יאירו ויעירו, ורק לאחר מכן ניתן היה לברך על המוגמר, ולהוציאו שוב במהדורה שנייה. תחת כנפי הנשר הגדול כל זאת, עבודה עצומה וכבדת משקל היא, ומן שמיא קצכו ליה לזכות לחסות תחת כנפיו של פוסק הדור שעמד על גביו, הלא הוא מרן הגרש"ז אורבאך זצ"ל, אשר התמסר למפעלו של תלמידו הגדול, כאשר החיבור נכתב על ידיהם במיעין שותפות.

סגולותיו המיוחדות של הגרש"ז היו חיוניות לספר אשר כזה, ובתרתו: ראשית, יכולתו הגאונית לסקור את כל המקורות וה'ש"ס ראשונים ואחרונים, הפרוסים לו כשמלה בל' להוציא מהם מקורות וראיות והנוגעות

מעיינו המשפט

נזאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" מורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

אדם שאמר שתורם כדי שיגיע סכום כסף ליעד מסויים ובטעות הגיע לזומדי תורה אולם לא ליעד בו הוא חפץ האם צריך להחזיר את הכסף?!

וכן נפסק בשו"ע (ח"מ סי' רמ"ב ס"ט) וז"ל: מי שהיו הדברים מוכיחים שאין דעתו ליתן מתנה זו, אפילו שנתנה במתנה גלויה, ונמצא שנתנה מקודם מתנה מסותרת, הרי שתי המתנות בטלו, הראשונה (מפני שהיא מסותרת, והשנייה) (רמ"ב ס"ט) מפני שהדבר מוכיח שאינו רוצה והרי קדמה זאת המתנה שנמצא כמו מודעא לה, עכ"ל.

וא"כ גם בניד"ד הוא לא התכוין לתת לשיביה האחרת רק לשיביה שבנו לומד בה. ואע"פ שאין דין זה דומה לגמרי, שהרי סוף סוף הוא רצה ליתן לצדקה לשיביה, מ"מ רואים שכל שהיתה לו כוונה אחרת מלתת למקבל אינה מתנה, ולכן הכסף שייך לשיביה שבנו לומד בה, והוא כיון שאמר במפורש אני נותן סכום רב בגלל שזו ישיבה של בני שהוא לומד בה.

וכן מצינו יסוד דין זה בדברי השו"ע (ח"מ סי' קמ"ב ס"ב) וז"ל: נפל הכותל שבין ראובן ושמעון, ובנה ראובן הכותל והכניסו לגבול שמעון שטעה שלא היה מכיר מקום הראשון של הכותל, אף על פי שסייעו שמעון בבנין לא היו חזקה להחזיק במה שלקח מגבול שמעון, כיון שהיה הסייע בטעות. אבל אם שמעון המסייע מודה שידע שהכניס ראובן בתוך שלו, הוי חזקה, אף על פי שלא ידע ראובן הבונה וקנה המקום שהכניס לתוך של שמעון, מיד, עכ"ל.

והסביר הסמ"ע (ס"ט, סק"ז) וז"ל: הא דכתב לשון כיון שהיה כו' במילתא דפסיקא. היינו טעמא, כיון דאנו ידענו דראובן עצמו בטעות הכניסו שוב אנו מאמינים ג"כ לטענת שמעון שאומר שבטעות סייענו, ועיין פרישה וסעף ד', עכ"ל: דהיינו כל שיש אומדנא שנתן בטעות, המתנה אינה חלה וצריך המקבל להחזירה. א"כ ה"ה לניד"ד שראינו במפורש שהתכוין ליתן לשיביה של בנו.

והנה מצינו בשו"ע (ח"מ סי' כ"ה ס"ה) בענין פשרה וקנין בטעות וז"ל: דיין שטעה וחייב שבועה למי שאינו חייב בה, ועשה זה פשרה עם בעל דינו כדי שלא ישבע, ואחר כך ידע שאינו בן שבועה, אף על פי שקנו מידו על הפשרה, אינה כלום, דקנין בטעות הוא, וחוזר. (וכן כל כיוצא בזה. ודוקא שגילה לעמו עשה הפשרה משום השבועה, או כדומה לזה) (עיתור דב"ש הל"ט, ע"ל). הרי לנו מדברי הרמ"א שכל שיש גילוי דעת שעשה קנין לפשרה בטעות הדין חוזר.

אמנם אם לא היה גילוי דעת בתחילה ורק לאחר שנתן את התרומה אמר שהתכוין לשיביה אחרת אינו נאמן, וכמו שמצינו בשו"ע (ח"מ סי' רכ"ב ס"א) וז"ל: נאמן בעל המקח לומר: לזה מכרתי ולזה לא מכרתי, אימתי בזמן שהמקח יוצא מתחת ידו, אבל אם אין המקח יוצא מתחת ידו הרי הוא עד אחד בלבד, ודינו בעדות זו כדן כל אדם, שהרי אינו נוגע בעדותו וכו', עכ"ל.

רואים מכאן שכשאין המקח בידו, אינו נאמן לומר שהתכוין לאחד מהם. ובמקח יש נפק"מ שהוא כעד לענין לחייב שבועה, ובניד"ד אין נפק"מ שדינו כעד,

שאלה: בחורי ישיבה גדולה יצאו בפורים לאסוף כספים עבור הישיבה, והנה אחד התורמים תרם סכום גדול במיוחד, ואמר שהסיבה שהוא תורם סכום גדול, היא מכיון שבנו לומד בישיבה זו, וחשוב לו מאוד לתמוך בישיבה בה בנו לומד. לאחר שתרם את הסכום הגדול התברר לו שבנו לומד בישיבה אחרת. ולאחר שהתברר לשיביה שבו לומד הבן הטעות שנעשתה, תובעת הנהלת הישיבה את הנהלת הישיבה שקיבלה את התרומה להעביר את הכסף אליהם בטענה שמאחר שהתורם אמר במפורש שתורם סכום גדול רק משום שחפץ לתמוך בישיבה בה בנו לומד, א"כ היתה כאן טעות ולנו הכסף. ואילו הישיבה שקיבלה את התרומה טענה שסוף סוף הכסף הולך להחזקת תורה וכבר נתרם. הדין עם מי?! ומה הדין אם התורם לא אמר בפירוש את הטעם להרמת תרומתו, ורק לאחר מכן התברר שכוונתו היתה לתרום דוקא לשיביה שבנו לומד בה וכך חשב בליבו באותו רגע, האם צריכה הנהלת הישיבה שקבלה את התרומה להעביר את הכסף לשיביה אליה התכוין התורם, או שנאמר שאינו נאמן לומר שהתכוין לכך?!

תשובה: מקור דין זה נלמד ממשנה תרומות (פ"ג מ"ח), וכן משנה בנזיר (פ"ה מ"א), וכן בגמ' (נ"ב מ:), ובשו"ע (יו"ד סי' רנ"ח ס"ב, וח"מ סי' קמ"ב ס"ב, וסי' רמ"ב ס"ט, וסי' כ"ח ס"ה, וסי' רכ"ב ס"א, וסי' ר"ב ס"ז).

והנה קיי"ל שבקנין ובמתנה צריך שיהיו פיו וליבו שווין, ולכן נראה שכיון שהתכוין ואמר שנתן סכום רב לשיביה שלומד בה בנו, צריכים לתת את הכסף לשיביה שלומד בה בנו, שהרי מוכח בבירור שטעה, וכמבואר ברמ"א (יו"ד רנ"ח ס"ב) שכתב וז"ל: אם רצה לומר על סלע זה והוציא בשפתיו על אחר הוי טעות ואינו כלום, ע"כ.

וכ"כ הגר"א (ס"ט, סק"ה) שכן מבואר במשנה תרומות (פ"ג מ"ח) "המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר, מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום עד שיהיו פיו וליבו שווין".

עוד ראה ממשנה נזיר (פ"ה מ"א) וז"ל: הקדש בטעות, בית הלל אין אומרים אינו הקדש, ע"כ. וכ"כ החת"ס (בספר דלקה ומשפט פ"ה ה"ז) שאם נדר צדקה בטעות אינו כלום. וא"כ נראה לכאורה שגם כאן בניד"ד כיון שטעה בדיבורו, וטעה במחשבתו שחשב שזו ישיבה של בנו, ולכן תרם סכום גדול ונמצא טעות, אין מתנתו קיימת ולא חלה, ולכן הכסף צריך להגיע לשיביה השניה של בנו.

והנה לכאורה יש עוד ראייה מגמ' (נ"ב מ:), בענין מסירת מודעא: מעשה היה באדם שרצה לקדש אשה ואמרה לו אם תכתוב לי את כל נכסיך אני מוכנה להתקדש לך, ואם לא איני מוכנה להתקדש לך. הלך וכתב את כל נכסיו לאשה. ובא בנו הגדול והתרעם עליו וא"ל ואני מה יהא עלי? הלך ואמר לעדים בסתר שיתחבאו ויכתבו לבן את הנכסים. בא לפני רבא וא"ל לא אתה קונה את הנכסים ולא האשה. וכתב שם הרשב"ם (נ"ה מהמת אונסא) וז"ל: דמחמת אונסא - שאינה חפיצה בו אא"כ יכתוב לה הלכך לא גמר בלבו להקנות לה אלא עד שישאנה ויחזור בו והלכך התם הוא דהויא במקום מודעא, עכ"ל. הרי מפורש לנו בדברי הרשב"ם שיש צורך שיגמור בליבו לתת מתנה גמורה.

מכיון שהמקבלים לא יודעים מה היה בליבו, ולכן לא שייך חיוב שבועה אפילו היסת, וגם הבית דין יודעים שאינם יודעים מה היתה כוונתו.

והנה במקרה שכזה יש לדון, האם צריך ליתן גם לשיביה של בנו. דהנה לדעת הש"ך (יו"ד סי' רנ"ח ס"ב) מבואר בדברי הרמ"א שאם רצה לומר על סלע זה והוציא בשפתיו על אחר הוי טעות "ואינו כלום".

וכתב הש"ך (ס"ט, סק"ה) וז"ל: ואינו כלום. פי' ואותו שהוציא בפיו בטעות אינו לצדקה אבל אותו שחשב בלבו חייב ליתן לצדקה כדלקמן סי"ג בהג"ה וכו', עכ"ל.

וז"ל הרמ"א (ס"ט, סק"ה) וז"ל: אם חשב בלבו ליתן איזה דבר לצדקה, חייב לקיים מחשבתו ואין צריך אמירה, אלא דאם אמר מחייבין אותו לקיים. (ומלכי פ"ק לקיזוין ונפ"ק דנ"ב ובהגהות ובמהרי"ק שרש קס"א ומהר"ר פ"ז ובהגהות סמ"ק ור"א פ"ק דתענית). וי"א דאם לא הוציא בפיו, אינו כלום. (הרא"ש כלל י"ג). והעיקר כסברא הראשונה, (ועיין בחושן המשפט סימן ר"ב), עכ"ל.

א"כ לפי"ד הש"ך לכאורה יצטרך ליתן [שוב] את הסכום הזה [גם] לשיביה של בנו כיון שכך היתה מחשבתו. אמנם מדברי מרן השו"ע (ח"מ סי' ר"ב ס"ז) שכתב "אין מתחייב בצדקה עד שיאמר בפיו" (ועיין ב"ט"ז סק"ב שכתב שאפילו אורו שמתכוין עליו), אי"צ ליתן דומיא דחטיטם ושעורים.

והנה בניד"ד מסתבר לומר שלכו"ע (גם לדעת הש"ך) לא יצטרך ליתן גם לשיביה השניה מכיון שלא היתה כוונתו ליתן לשני מקומות וכיון שלא אמר בפירוש שנתן בשביל ישיבה של בנו, זכו בזה הישיבה הראשונה בלבד.

ועיין בספר צדקה ומשפט (פ"ד ה"ו) שכתב שצדקה לאחר שבאה לידי גבאי צדקה, אינו יכול להשאל עליה. ואמנם הנודע ביהודה (מהלכות יו"ד סי' קנ"ד) ס"ל שיכול להשאל אף לאחר שהגיע לידו, אולם רוב הפוסקים חולקים, וס"ל שאינו יכול להשאל.

היוצא מכלל האמור לעיל להלכה: בחורי ישיבה גדולה שיצאו בפורים לאסוף כספים עבור הישיבה שבה הם לומדים, והנה אדם אחד תרם סכום גדול מאוד לשיביה, ואמר שהוא תורם סכום גדול "משום שבנו לומד בישיבה זו" וחשוב לו מאוד לתרום לשיביה זו. והנה לבסוף התברר שהיתה כאן טעות, ובנו אינו לומד בישיבה זו שנתן הכסף בידם, אלא לומד בישיבה אחרת, דינו כקנין ומתנה בטעות דלא הוי מתנה, אלא הכסף שייך לשיביה שבו לומד בנו.

וכל זה דוקא אם אמר בשעת ההתרמה שהוא נותן להם סכום רב מכיון שבנו לומד בישיבה זו ונמצא טעות, אבל אם לא אמר בשעת ההתרמה, אלא לאחר מכן אמר "חשבתי שזו ישיבה שבה לומד בני, והיתה כאן טעות", הכסף שייך לשיביה הראשונה אליה ניתן הכסף. ואינו צריך ליתן שוב סכום כזה לשיביה בה לומד בנו.

ולא מועיל לגבאי צדקה להשאל על נדר לאחר שהגיע לידו. ויהי רצון שזוכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בבריאות איתנה ונהורא מעליא אכ"ר.

נקודות אור | סיפורים של תיקון מיזות | אנשים שחזרו לכור נחצבתם | וחיזוק לאלו שעדיין...

תושביה הוותיקים של שכונת בתי ורשה, לא יכולים לשכוח עד עצם היום הזה את זעקת ה"שהחיינו וקיימנו", שזעק הבחור בטירתו בעלותו מבית הטבילה במקווה 'זופניק' הסמוך.

נכנס כגוי ויצא כיהודי לכל דבר, וייקרא שמו בישראל: אהרון. ביושבנו אחר אמנו הצדקנית ע"ה נכנס אדם בלתי מוכר, אברך לכל דבר, פאותיו מתבדרות לכל עבר. הוא התיישב ומחה דמעותיו. אנו, הבנים, לא הכרנוהו, והוא החל מספר את סיפור חייו הבלתי שגרתו. "זכורים את הגר שהוריתם עמלו לגייר? אני הוא, ולא אחרי!"

ההמשך היה מפתיע: "מיום שהתגיירתי עמדו הוריתם לצדי. חיפש עבדו שידוך מתאים, שילמו דמי הוצאות נישואין ועזרו לי בכלכלת ביתי שהוקם כאן בשכונה. כעבור שנתיים ימים, שבהן דרתי בסמיכות אליהם, קראו לי הוריתם ואמרו לי: 'יש עכשיו פרוייקט חדש ומוזל בתל-ציון. כדאי שתעבור לגור שם'.

"הם נתנו לי את הכסף הראשוני לביתי החדש בתל ציון. איך זה לא אבכה?!", שאל האברך התל-ציוני הדור הצורה שספרו תחת שחיו - ואנו, הבנים, מחינו אגל דמעה עקשן שירד במועד לחיינו. כוח האמונה וההכרה בבורא העולם - הם שהכניסו משפחה שלמה תחת כנפי השכינה. (ממוך הספר 'לור השבת')

אבא ניסה להניא אותנו כהלכה: "לשם מה חסר לך להשתעבד למצוות ה'?" אך הבחור בשלו. הוא סיפר לאבא שזה שבע שנים הוא מנסה להתגייר וללמוד את כל ההלכות, ועדיין לא הרגיש שהגיע הרגע המיוחל. כעת, לדבריו, הוא מוכן נפשית לכך. אבא לא השתכנע, ואין התחיל להרצות בדברי תורה כתלמיד-חכם מופלג. ואז, תוך הדברים, החל בוכה: "אני רוצה להיות יהודי! לקיים מצוות ה'! אני רוצה להיות קרוב לאבא שבשמיים!"

אמא ע"ה, אשת חיל, עמדה במטבח, וכדרכה מעולם לא התערבה בשיחות לא לה; אבל הדמעות של הנער עשו את שלהן, והיא רצה פנימה לתוך סלון הבית: "למה אתה בוכה?", חזר הנער וסיפר את חשקו לקיים מצוות ה'. אמא לא יכולה היתה לעמוד מנגד, ושאלה את אבא: "איך אפשר שלא לגייר אותו? הוא יהיה גר צדק אמיתי!"

כשמוע אבא את דברי אמא, ובראותו את שאיפתו של הנער להיות יהודי ירא ושלם, נטל עמו את הנער, וקם ויצא אל עבר בית הדין של העדה החרדית הסמוך לביתו. אבא ביקש לצרף אליו שני דיינים מומחים, ויחדיו גיירו את הבחור כדת וכדין.

בודד וערירי היה אלו, עת הגיע כבחור גוי בן 16 ממקסיקו. הוא עלה ארצה מסיבה אחת ויחידה: נפשו חשקה בתורה. הוא, גוי צעיר, שאף שנים ארוכות להצטרף ליהדות, ועשה זאת בדרך מקורית משלו. למשפחתו המפורקת ממילא לא היה מה לתרום לו, והוא לא מצא כל עניין להישאר במקסיקו.

כך מצא עצמו מודד כיפה וציצית ברחובות מאה שערים, ונרשם לישיבה של בעלי תשובה בירושלים. הוא מצא חברותא טובה והתחיל ללמוד בשקידה גדולה, ואיש זולתו אינו יודע על עברו. עם השנים החל לבו נוקפו. כבר למד ושינן את ההלכות, יודע הוא כי "גוי ששבת חייב מיתה", ולבו בל עמו. משתוקק הוא להיכנס תחת כנפי השכינה ולחיות כיהודי לכל דבר. הדיעה נפלה על ראשי הישיבה כרעם ביום בהיר. אלו, צעיר החמודות, היגע והמתמיד בתורה - כלל אינו יהודי! המחשבה הייתה קשה מנשוא, והם נלאו מלמצוא פתרון עבורו.

יש יהודי המתגורר בבתי ורשה, הגאון רבי ישראל גרוסמן. כדאי שתעלה לביתו ותבדוק עמו מה ניתן לעשות, יעצו לו ראשי הישיבה. בסלון הבית הצנוע של הוריי ישב הבחור, והביע את רצונו להתגייר.

ואמר הרב - 'אם כך מתייחסים יהודים ל'שמירת שבת', איך אוכל לחלוק על פסקו?'

כל אימת שסיים עוד נדבך בספרו, היה שותה לחיים מרוב שמחה לגמרה של מצווה. - בספרו מצא רבינו היתר להשתמש ב'מעלית שבת', ובפרט לחולים ותשושים. אך על עצמו החמיר גם בשנות זנותו, ולא חס על כוחותיו, וכשחזר מהתפילה בשבת היה מטפס כעשרים דקות במעלה המדרגות, כשהוא נח בין קומה לקומה על כיסא מיוחד שהכינו עבורו.

אף שבהלכות מסוימות הראה מקום להקל, לעצמו היה מחמיר בכל פרט ופרט הלכתי, השתמש בשבת רק בחשמל שבת (גנרטור) ואף יזם וסייע בהקמת גנרטור בשכונת בית וגן. (לוסף גליונות - לעשות את השבת)

ביקש שיביאו לו את הספר 'שמירת שבת', שם יראה מהי ההלכה. - כשנשאל פעם אחד מפוסקי ההלכה על שאלה מסוימת בהלכות שבת אם הדבר מותר, הורה אותו פוסק כי יש להתיר זאת. אותו יהודי שאל את הרב בתמימות - אבל ראתי ב'שמירת שבת' שהדבר אסור, ואז חזר הרב ואמר לשואל שאם כן, אסור.

וכששאל אחד מבני הבית את הרב, האם אין בכוחו לחלוק על השמירת שבת? סיפר שפגש פעם יהודי פשוט שלא שמר דבר מה בהלכות שבת, ושוחח עמו על כך באומרו שבגמרא כתוב שחייבים לשמור זאת בשבת, והלה הגיב בלצון שלא ניתן לפסוק הלכה מגמרא, וכשאמר לו שזו גם דעת השו"ע, והביאו המשנה ברורה ההלכה, הוא נותר בשלו - מי אמר שזו ההלכה לדעת כולם? אך כשאמר לו ש'גם השמירת שבת אוסר זאת' - הוא מייד קיבל ונהג כך.

המשך מעמוד 2 - ואז אמר סבא משפט שפתח לי אור חדש על הספר ומחברו: 'משום שלא הייתה לי שום כוונה בכתיבתו, לא בשביל כסף ולא בשביל כבוד, אך ורק בשביל שכל יהודי יוכל לדעת מה מותר לעשות בשבת ומה אסור...'

סיפר הגר"י גנס שליט"א: "עד היום לא אוכל לשכוח את אותו רגע בו מר"ן מרן הגרש"ז זצ"ל אמר לי באחד הימים בגילוי של שמחה ובפנים מאירות - 'ברוך ה' היום גמרת את השמירת שבת כהלכתה!'. " וכך היה בכל צעד וצעד. אנשים לא יודעים כמה השקעה טמונה ביצירת החיבור, כל הגהה לשונית, הגהה הלכתית ועוד כהנה וכהנה.

סיפר אחד מבני מרן הגרש"ז זצ"ל, שפעם דנו בבית בשאלה מסוימת אודות ההלכה הנצרכת בה, ואביהם

בית דין צדק ובית הוראה "זרע אמת" צדק צדק תר צדק הלך אור בית דין ש... (מנהדדן לב)

בית הדין לענייני ממונות | אישות | צואות | ירושות | הסכמי גרושין | קידושין | סיוע בעריכת חוזים | שלום בית

בנשיאות ובראשות אב בית הדין בד"צ "זרע אמת", בד"צ "יורה דעה", וראש כולל הוראה ודיינות "אורות חיים ומשה" אשדוד

אב"ד מקודש הרה"ג יעקב נסים עטייה שליט"א

ובהרכב הדיינים המצויינים: מרא דאתרא רמב"ש א' הרה"ג יצחק שרבאני שליט"א

ראש כולל הוראה ודיינות "חוקיו ומשפטיו לישראל" הרה"ג יצחק ביטון שליט"א

הדיין המצויין רב שכונת מקור ברוך ירושלים הרה"ג אהרון ירחי שליט"א

שעות פעילות בית הדין: בכל יום שני או רביעי בין השעות 14:30 - 18:30

באחד מסניפי בית הדין: שפת אמת 5 בית שמש / שכונת הבוכרים ירושלים / האדמו"ר מבעלז 39 אשדוד

לשאלות בענייני בית הדין פתיחת תיקים וכו' בפלאפון 054-8416719 (טלפקס: 02-9990043)

העלון יוצא לאור להצלחת הגה"צ נשיא מוסדות אורות חיים ומשה

הרה"ג דוד חנניה פינטו שליט"א

ולע"נ נורת אינו הצדקת מודלן מוזל בת מוחה שמוחה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.